

FORMALIZMUS PRI VÝKLADE A APLIKÁCII PRÁVNÝCH PREDPISOV

Orgánom verejnej moci a predovšetkým všeobecným súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomínať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu.

Na základe subsidiárnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka vo vzťahu k Zákonníku práce pre oblasť pracovnoprávných vzťahov je prípustné zastúpenie zamestnávateľa v týchto vzťahoch aj podľa § 31 Občianskeho zákonníka, teda osobou odlišnou od osôb, ktoré sú oprávnené konať za zamestnávateľa podľa § 9 ods. 1 a 2 Zákonníka práce.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 155/2017 z 31. augusta 2017)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. augusta 2017 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcu Milana Ľalíka a sudkyne Marianny Mochnáčovej prerokoval sťažnosť spoločnosti ZEDNÍČEK SLOVAKIA, s. r. o., Nobelova 34, Bratislava, zastúpenej advokátom JUDr. Lukášom Garčárom, Advokátska kancelária agner & partners, s. r. o., Špitálska 10, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 45 Cpr 4/2013 z 22. mája 2014, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 CoPr 16/2014 z 20. mája 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 54/2016 z 28. septembra 2016 (pôvodne vedené pod sp. zn. I. ÚS 155/2017), ako aj rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 CoPr 1/2015 z 20. mája 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 1282/2015 z 30. novembra 2016 (pôvodne vedené pod sp. zn. III. ÚS 384/2017) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti ZEDNÍČEK SLOVAKIA, s. r. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 CoPr 16/2014 z 20. mája 2015 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 CoPr 1/2015 z 20. mája 2015 **p o r u š e n é b o l i .**

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 CoPr 16/2014 z 20. mája 2015 a rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 CoPr 1/2015 z 20. mája 2015 **z r u š u j e** a veci **v r a c i a** Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Cdo 54/2016 z 28. septembra 2016 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 1282/2015 z 30. novembra 2016 z r u š u j e .

4. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý uhradiť spoločnosti ZEDNÍČEK SLOVAKIA, s. r. o., trovy konania v sume 624,68 € (slovom šesťstodvadsaťštyri eur a šesťdesiatosem centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Lukáša Garčára, Advokátska kancelária agner & partners, s. r. o., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 155/2017-22 z 22. marca 2017 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti ZEDNÍČEK SLOVAKIA, s. r. o., Nobelova 34, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 45 Cpr 4/2013 z 22. mája 2014, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 CoPr 16/2014 z 20. mája 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Cdo 54/2016 z 28. septembra 2016.

2. Uznesením č. k. III. ÚS 384/2017-23 z 12. júna 2017 ústavný súd prijal podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde na ďalšie konanie aj sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru aj rozsudkom krajského súdu č. k. 2 CoPr 1/2015-202 z 20. mája 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 1282/2015 z 30. novembra 2016.

3. Plénum ústavného súdu uznesením č. k. PLs. ÚS 15/2017-8 zo 14. júna 2017 rozhodlo o spojení vecí vedených ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 155/2017 a sp. zn. III. ÚS 384/2017 na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. I. ÚS 155/2017.

II.

4. Zo sťažností a z ich príloh vyplýva, že sťažovateľka ako zamestnávateľ jednostranne ukončila pracovný pomer so svojimi zamestnancami výpoveďou z 28. júna 2013 z dôvodu nadbytočnosti podľa § 63 ods. 1 písm. b) zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“). Zamestnanci sa žalobou podanou okresnému súdu 28. októbra 2013, resp. 30. októbra 2013, domáhali vyslovenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru výpoveďou a priznania náhrady mzdy, pričom ich nosná argumentácia spočívala v tvrdení, že sťažovateľkou daná výpoveď bola podpísaná osobou, ktorá nebola oprávnená konať v jej mene. Okresný súd napadnutými rozsudkami obom žalobám zamestnancov vyhovel a rozhodol, že výpoveď daná zamestnancom sťažovateľkou je neplatná, pracovný pomer trvá a súčasne priznal zamestnancom náhradu mzdy. Proti

rozsudkom súdu prvého stupňa podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutými rozsudkami zhodne tak, že oba rozsudky okresného súdu vo výroku o neplatnosti výpovede ako vecne správne potvrdil a vo výroku o náhrade mzdy ich zrušil a vec vrátil okresnému súdu na nové konanie a opätovné rozhodnutie. Dovolanie sťažovateľky proti potvrdzujúcim výrokom rozsudkov krajského súdu najvyšší súd napadnutými uzneseniami odmietol, keďže podľa jeho názoru dovolanie smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému nebolo prípustné.

5. Sťažovateľka v ústavných sťažnostiach argumentuje, že okresný súd, ako aj krajský súd vec nesprávne právne posúdili, keď nevzali do úvahy možnosť subsidiárneho použitia zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) v intenciách § 1 ods. 4 Zákonníka práce, podľa ktorého na posúdenie pracovnoprávnych vzťahov v prípadoch, ktoré explicitne Zákonník práce neupravuje, má byť aplikovaný práve Občiansky zákonník, a zároveň že konajúce súdy svoje rozhodnutia v tomto smere náležite neodôvodnili, v dôsledku čoho sú ich rozhodnutia arbitrárne. Nedostatočné odôvodnenie rozsudkov bolo napokon aj dovolacím dôvodom, ktoré sťažovateľka vníma ako prekážku účastníka konať pred súdom podľa § 237 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“).

6. Sťažovateľka v tejto súvislosti v podstatnom uviedla:

„... Oba súdy totiž aplikovali právnu normu v rozpore so základnými princípmi pracovného práva, najmä v rozpore s princípom subsidiarity Občianskeho zákonníka vo vzťahu k Zákonníku práce, v rozpore so zaužívanou aplikačnou praxou, ako aj v rozpore s významom a účelom inštitútu zmluvného splnomocnenia, pričom v dôsledku tejto aplikácie súd prvej inštancie a následne aj odvolací súd nesprávne právne posúdili otázku zastúpenia zamestnávateľa v pracovnoprávnych vzťahoch...“

Keďže zastúpenie zamestnávateľa na základe plnomocenstva v pracovnoprávnych vzťahoch (resp. vo všeobecnosti zastúpenie účastníkov pracovnoprávnych vzťahov) nie je špeciálne upravené v prvej časti Zákonníka práce a zároveň ani žiadne ustanovenie prvej (ale ani osobitnej) časti Zákonníka práce nevyklučuje inštitút zastúpenia na základe plnomocenstva v pracovnoprávnych vzťahoch a ani neobsahuje v tomto smere žiadnu doložku neplatnosti, Sťažovateľ zastáva názor, že na zastúpenie na základe plnomocenstva v pracovnoprávnych vzťahoch sa subsidiárne vzťahujú všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka o zastúpení na základe plnomocenstva...“

Odvolací súd (rovnako ako súd prvého stupňa) však existenciu subsidiárnej právnej úpravy zastúpenia splnomocneným zástupcom v Občianskom zákonníku... odignoroval a argumentačne sa s ňou vôbec nevysporiadal, hoci sa jedná o otázku zásadného významu pre rozhodnutie vo veci samej, pričom napadnutým rozsudkom fakticky contra legem poprel zákonný princíp subsidiarity Občianskeho zákonníka v pracovnoprávnych vzťahoch. So zastúpením zamestnávateľa v pracovnoprávnych vzťahoch totiž priamo súvisí otázka prípustnosti zastúpenia zamestnávateľa v pracovnoprávnych vzťahoch podľa § 31 Občianskeho zákonníka, t.j. osobou odlišnou od osôb, ktoré sú oprávnené konať za zamestnávateľa podľa § 9 ods. 1, 2 Zákonníka práce...“

Odvolací súd nevyslovil žiaden právny názor ku skutočnosti, prečo bolo zastúpenie zamestnávateľa splnomocneným zástupcom, na základe dohody o plnomocenstve do roku 2002 možné a prečo od roku 2002, po nadobudnutí účinnosti aktuálneho Zákonníka práce, by to už možné nemalo byť. Pritom práve kvôli vypusteniu duplicitných ustanovení, v predpisoch pracovného a občianskeho práva, vrátane ustanovení o zastúpení, bola zakotvená subsidiarita

Občianskeho zákonníka k Zákonníku práce. Aj z uvedeného teda vyplýva úplne racionálny, logický a právne konformný záver, že na zastúpenie zamestnávateľa v pracovnoprávných vzťahoch sa vzťahuje princíp subsidiarity Občianskeho zákonníka k Zákonníku práce...

Odvolaací súd v rozsudku odvolacieho súdu (a rovnako aj súd prvého stupňa v rozsudku súdu prvého stupňa) nesprávne právne posúdil neplatnosť skončenia pracovného pomeru žalobcu u žalovaného na základe výpovede danej žalovaným žalobcovi dňa 28. 06. 2013, a to v súvislosti nesprávnym posúdením (resp. ignorovaním) princípu subsidiarity Občianskeho zákonníka vo vzťahu k inštitútom, ktoré nie sú upravené v prvej časti Zákonníka práce, konkrétne k inštitútu zastúpenia zamestnávateľa v pracovnoprávných vzťahoch splnomocneným zástupcom na základe dohody o plnej moci.“

7. V súvislosti s napádanými uzneseniami najvyššieho súdu sťažovateľka vo svojich sťažnostiach uviedla, že dovolací súd nesprávne vyhodnotil neprípustnosť dovolania, pretože za odňatie možnosti konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP] sa v zmysle rozhodovacej praxe najvyššieho súdu považuje aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Uznesenie dovolacieho súdu o odmietnutí dovolania preto nie je z pohľadu sťažovateľky ústavne akceptovateľné.

Zároveň sťažovateľka namietala, že dovolací súd posudzoval prípustnosť dovolania podľa Občianskeho súdneho poriadku v znení, ktoré nebolo účinné, a to už ani v čase podania dovolania.

8. Vzhľadom na uvedené sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že v sťažnostiach označenými rozsudkami okresného súdu, rozsudkami krajského súdu a uzneseniami najvyššieho súdu bolo porušené základné právo na súdnu ochranu podľa v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zrušil napádané rozhodnutia všeobecných súdov, vrátil im vec na nové konanie a opätovné rozhodnutie a aby jej priznal úhradu trov konania pred ústavným súdom.

III.

9. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci za okresný súd písomne vyjadrila zákonná sudkyňa a jeho predseda listom sp. zn. Spr. 151/2017 zo 17. mája 2017, za krajský súd jeho predseda listami sp. zn. I SprV/225/2017 z 29. mája 2017 a 6. júla 2017, za najvyšší súd jeho predsedníčka listami sp. zn. KP 3/2017-33 a Cpj 18/2017 z 18. mája 2017 a 18. júla 2017 a k vhodnosti ústneho pojednania veci sa právny zástupca sťažovateľky vyjadril listami z 12. mája 2017 a 26. júna 2017.

10. Predseda okresného súdu vyjadril súhlas s rozhodnutím o prijatej sťažnosti bez nariadenia ústneho pojednania.

11. Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení stručne zhrnul odôvodnenie rozsudku a uviedol, že odvolací súd sa vyčerpávajúcim spôsobom vysporiadal s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľky, rozsudok považuje za preskúmateľný, sťažovateľke súd neodňal možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ale aj plniť procesným predpisom mu uložené povinnosti. Krajský súd netrvá na ústnom prerokovaní veci pred ústavným súdom.

12. Predsedníčka najvyššieho súdu vo svojom vyjadrení súhlasila s upustením od ústneho pojednania a zároveň uviedla:

«V súvislosti s námietkou sťažovateľky, že v danom prípade dovolací súd posudzoval prípustnosť dovolania podľa znenia Občianskeho súdneho poriadku, ktoré už viac ako 10 mesiacov v čase podania dovolania nebolo účinné, treba prisvedčiť sťažovateľke, že skutočne v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia dovolacieho súdu je uvedené, že

prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle § 236, § 237 a § 238 OSP v znení účinnom do 1. januára 2015. Napriek uvedenému najvyšší súd zastáva názor, podľa ktorého samotná táto chyba (ku ktorej samozrejme nemalo prísť) nemala v danej veci za následok porušenie práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR ani práva sťažovateľky na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a možno ju označiť za chybu čisto „formálnu“. A to preto, lebo zákonom č. 353/2014 Z. z. z 27. novembra 2014, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s účinnosťou od 1. januára 2015 „Doterajší text § 237 sa označuje ako odsek 1 a dopĺňa sa odsekom 2...“

Z toho je zrejmé, že obsahové vymedzenie procesnej vady konania spočívajúcej v odňatí možnosti konať pred súdom účastníkovi konania postupom súdu podľa § 237 písm. f/ O. s. p. (v znení účinnom do 31. decembra 2014) a § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. (v znení účinnom od 1. januára 2015) ostalo nezmenené a vplyv na rozhodnutie dovolacieho súdu malo objektívne preukázanie (ne)existencie tejto procesnej vady...

Pokiaľ sťažovateľka po výpočte nedostatkov, ku ktorým podľa jej názoru došlo konaním a rozhodovaním súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu najvyššiemu súdu vytýka, že neodstránil ňou tvrdené nedostatky, je potrebné uviesť, že dovolací súd vždy prednostne skúma, či je dovolanie prípustné; opodstatnenosť dovolania z hľadiska správnosti alebo nesprávnosti právnych záverov súdov môže skúmať až po zistení, že dovolanie je prípustné. Takýto prístup najvyššieho súdu zodpovedá tomu, že právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej; to platí aj pre dovolacie konanie (I. S 4/2011).

Najvyšší súd, ktorý v danom prípade dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľky nie je procesné prípustné, nepristúpil (nemohol pristúpiť) k posudzovaniu vecnej správnosti rozsudku odvolacieho súdu, resp. opodstatnenosti dovolacej argumentácie sťažovateľky týkajúcej sa napadnutého rozhodnutia vo veci samej. K argumentácii sťažovateľky najvyšší súd uvádza, že v predmetnej veci vzhľadom na to, že jej dovolanie nebolo procesné prípustné, nemohol „zjednávať nápravu“ ani „odstraňovať nedostatky“, lebo inak by porušil základné právo na súdnu ochranu účastníka stojaceho na opačnej procesnej strane (II. ÚS 172/03).

Najvyššiemu súdu, ktorý sa riadil ustanoveniami zákona upravujúcimi prípustnosť dovolania a podmienok, za ktorých možno uskutočniť meritórny dovolací prieskum, sťažovateľka nedôvodne vytýka, že v dovolacom konaní nepostupoval podľa jej predstáv... Z dôvodov uvedených vyššie najvyšší súd zastáva názor, že sťažovateľka neopodstatnene namieta, že konaním a rozhodnutím najvyššieho súdu boli porušené jej základné práva.»

13. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu súhlasila s tým, aby ústavný súd v predmetnom konaní o jej ústavných sťažnostiach upustil od ústneho pojednávania.

14. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základných práv a práv zaručených v ústave a dohovore.

IV.

15. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

17. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zaručujú, že každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06).

18. Z pohľadu ústavnoprávneho treba určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie označených základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou noriem tohto práva, prípadne konkurenciou interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a napokon za také možno považovať prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva (I. ÚS 255/2010).

19. Ústavný súd ďalej konštatuje, že orgánom verejnej moci a predovšetkým všeobecným súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický postup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchyliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomínať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách toho-ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu.

20. Pri preskúmaní skutkového stavu a posúdenia právneho stavu dospel ústavný súd k záveru, že ústavná sťažnosť je dôvodná, pretože postupom všeobecných súdov z dôvodu ústavne nekonformnej interpretácii a aplikácii § 1 ods. 4 Zákonníka práce v spojení s § 31 Občianskeho zákonníka (teda podústavného práva) došlo k porušeniu sťažovateľkou označených základných práv.

21. Podstatou ústavnej sťažnosti je interpretácia zásadnej právnej otázky, či pre pracovnoprávne vzťahy je prípustná aplikácia inštitútu splnomocnenia na základe subsidiárneho použitia Občianskeho zákonníka.

22. Čo sa týka napádaných rozsudkov okresného súdu, ktoré sťažovateľka taktiež požadovala zrušiť a vrátiť vec na prvostupňové konanie, ústavný súd tejto časti sťažnosti nevyhovел (bod 5 nálezu) odvolávajúc sa na svoju subsidiárnu právomoc vyjadrenú v čl. 127 ods. 1 ústavy, v dôsledku ktorej nie je v jeho kompetencii zasahovať do právomoci krajského

súdu, ktorý napádané rozhodnutia okresného súdu vecne opätovne preskúma s tým, že bude viazaný názorom ústavného súdu.

23. Keďže v zmysle judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 69/2010, II. ÚS 91/2011) a v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská v. Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 52, 53 a 54) dvojmesačná lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu začne plynúť dňom doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolaní) a je považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, ústavný súd z hľadiska ústavnej udržateľnosti preskúmal následne rozsudky krajského súdu, proti ktorým bola zákonná dvojmesačná lehota v intenciách uvedeného zachovaná.

24. Krajský súd v rámci svojho odôvodnenia napadnutých rozsudkov okrem iného uviedol:

„Zákonník práce v ustanovení § 9 ods. 1, 2 upravuje jasne, presne, nezameniteľne, spôsobom, ktorý nezávadá k rôznym výkladom, kto všetko môže v pracovnoprávných vzťahoch robiť právne úkony za zamestnávateľa; medzi tam uvádzané osoby nepochybne nepatrí fyzická osoba, ktorá v čase rozviazania pracovného pomeru nebola ani v jednom z tam uvedených pozícií. Zostalo nepochybné, že Ing. P. K. nebol štatutárnym orgánom odporcu (v prejednávanej veci v postavení zamestnávateľa odporcu, ani iným zamestnancom odporcu). Opačný výklad, aký zvolil odporca a spočívajúci v tom, že v pracovnoprávných vzťahoch v postavení zamestnávateľa sa mohol dať zastúpiť podľa Občianskeho zákonníka Ing. P. K., je v rozpore so zmyslom a účelom Zákonníka práce (predovšetkým čl. 2 veta tretia, čl. 5 Zákonníka práce). Je notorieta, že Zákonník práce upravuje individuálne pracovnoprávne vzťahy v súvislosti s výkonom závislej práce fyzických osôb pre právnické osoby alebo fyzické osoby a kolektívne pracovnoprávne vzťahy; v prípade, ak Zákonník práce v prvej časti (obsahujúcej všeobecné ustanovenia) neustanovuje inak, vzťahujú sa na právne vzťahy všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka. Ako je uvedené vyššie, Zákonník práce v kogentnom ustanovení § 9 ods. 1, 2 jasne, presne stanovuje, kto (len) za zamestnávateľa môže v pracovnoprávných vzťahoch robiť právne úkony, a tak už nemožno použiť všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka. Od ustanovenia § 9 ods. 1, 2 Zákonníka práce sa teda nemožno odchyliť, k inému záveru nemožno dospieť ani výkladom; už vôbec ho nie je možné zmeniť jednostranným, dvojstranným právnym úkonom. Ak teda v mene odporcu ako zamestnávateľa rozviazal s navrhovateľom pracovný pomer Ing. P. K. (hoci aj na základe platného plnomocestva), rozviazanie pracovného pomeru je neplatné. Iná otázka by bola v prípade, ak by sa dal odporca zastúpiť Ing. P. K. vo vzťahu k tretej osobe, inej ako k svojmú zamestnancovi, o čo ale nejde v prejednávanej veci. Zostali potom irelevantné už všetky ďalšie dôvody odvolateľa, a tak sa nimi už odvolací súd nezaoberal.“

25. Podľa § 1 ods. 4 Zákonníka práce ak tento zákon v prvej časti neustanovuje inak, vzťahujú sa na právne vzťahy podľa odseku 1 (individuálne pracovnoprávne vzťahy v súvislosti s výkonom závislej práce fyzických osôb pre právnické osoby alebo fyzické osoby a kolektívne pracovnoprávne vzťahy) všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka.

26. Podľa § 9 ods. 1 Zákonníka práce v pracovnoprávných vzťahoch robí právne úkony za zamestnávateľa, ktorý je právnická osoba, štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu; zamestnávateľ, ktorý je fyzická osoba, koná osobne. Namiesto nich môžu robiť právne úkony aj nimi poverení zamestnanci. Iní zamestnanci zamestnávateľa, najmä vedúci jeho organizačných útvarov, sú oprávnení ako orgány zamestnávateľa robiť v mene zamestnávateľa právne úkony vyplývajúce z ich funkcií určených organizačnými predpismi.

Podľa § 9 ods. 2 Zákonníka práce zamestnávateľ môže písomne poveriť ďalších svojich zamestnancov, aby robili určité právne úkony v pracovnoprávnych vzťahoch v jeho mene. V písomnom poverení musí byť uvedený rozsah oprávnenia povereného zamestnanca.

27. Ústavný súd konštatuje, že odôvodnenia rozsudkov krajského súdu nedostatočne a nepresvedčivo zdôvodnili vylúčenie občianskoprávneho inštitútu splnomocnenia na pracovnoprávne vzťahy. Z pohľadu terminológie totiž nemožno pojmovo spájať či stotožňovať poverenie so zastúpením (splnomocnením), ide o odlišné právne inštitúty, s rozdielnymi potenciálnymi právnymi následkami, ktoré sú upravené inými kódexmi súkromného práva. Poverenie podľa § 9 Zákonníka práce sa viaže iba na osobu zamestnanca zamestnávateľa, pričom jeho zodpovednosť sa riadi normami pracovného práva s výraznou ochranou funkciou. Zastúpenie ako občianskoprávny inštitút umožňuje, aby za zamestnávateľa mohli robiť právne úkony aj iné osoby než jeho vlastní zamestnanci, pričom vzájomné vzťahy medzi zastúpeným a zástupcom sa riadia normami občianskeho práva. Zastúpiť sa môže nechať zamestnanec aj zamestnávateľ, poverenie je len oprávnením zamestnávateľa (porovnaj Olšovská, A. Zastúpenie v pracovnom práve. In: Zastúpenie v súkromnom práve. Beckova edícia právne inštitúty. Praha : C. H. Beck, 2012). Rozdielne právne následky poverenia a zastúpenia sú najmä v rozsahu potenciálnej náhrady škody, ktorý ma poverený zamestnanec na rozdiel od splnomocneného zástupcu zákonom obmedzený. Okrem toho sa právna úprava poverenia podľa Zákonníka práce líši od zastúpenia podľa Občianskeho zákonníka aj v následkoch prekročenia právomocí vyplývajúcich zo splnomocnenia (porovnaj § 10 ods. 2 Zákonníka práce *contra* § 33 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka). Označené základné rysy oboch inštitútov vedú k záveru, že ich nemožno vnímať ako zastupiteľné inštitúty (už vôbec nie ako totožné inštitúty), ale ako vzájomne sa dopĺňajúce právne prostriedky. Zastúpenie na základe plnej moci podľa Občianskeho zákonníka dopĺňa chýbajúcu úpravu Zákonníka práce a dotvára celkový a komplexný právny rámec konania za zamestnávateľa (porovnaj Dolobáč, M. Splnomocnenie na pracovnoprávne úkony. In: Súkromné právo, 3/2017).

28. V prospech uvedenej interpretácie svedčí i (historický) kontext vývoja právnej úpravy. Predchádzajúci Zákonník práce z roku 1965 upravoval oba inštitúty ako poverenie zamestnanca, ako aj zastúpenie na základe splnomocnenia, a to taktiež s rozdielnymi právnymi následkami, ako to je aj podľa platnej právnej úpravy. Pri prijatí nového Zákonníka práce s účinnosťou od 1. apríla 2002 sa z jeho textu vylúčilo viacero inštitútov (vrátane zastúpenia), ktoré duplicitne upravoval Občiansky zákonník, avšak súčasne sa zaviedla subsidiárna pôsobnosť základného kódexu súkromného práva tak, aby tieto inštitúty mohli byť uplatňované naďalej. Nemožno rozumne predpokladať, že zákonodarca mal záujem na vylúčení inštitútu zastúpenia na základe splnomocnenia z pracovnoprávnych vzťahov (dôvodová správa sa k tomu nevyjadruje), naopak, aplikácia tohto inštitútu sa mala ďalej opierať o (v tom čase širokú) subsidiárnu pôsobnosť Občianskeho zákonníka.

29. Vylúčením možnosti zastúpenia v pracovnoprávnych vzťahoch prísny formálny výkladom ustanovenia § 9 Zákonníka práce ako domnejšej komplexnej úpravy nahradzujúcej zastúpenie na základe plnej moci by bol odmietnutý základný inštitút súkromného práva. Splnomocnenie nachádza uplatnenie najmä tam, kde splnomocniteľ nemôže alebo nechce konať sám (alebo aj prostredníctvom vlastných zamestnancov), a preto uskutočnenie právneho úkonu vo svojom mene prenecháva tretej osobe.

30. Zároveň je žiaduce dodať, že aplikácia inštitútu zastúpenia na základe plnej moci v pracovnoprávnych vzťahoch žiadnym spôsobom nezasahuje do sociálnych práv zamestnancov, nevytvára zjavnú nerovnováhu a ani neohrozuje právne postavenie zamestnanca

ako slabšej strany. Treba mať na pamäti, že Zákonník práce nechráni len sociálne práva zamestnanca (hoc to je jeho prioritná úloha), ale garantuje i práva zamestnávateľa, medzi ktoré rozhodne patri zmluvná sloboda vrátane slobody jednostranného ukončenia zmluvného vzťahu na základe zákonom predpokladaných dôvodov. V okolnostiach daného prípadu konajúce súdy prísny formálnym (skôr formalistickým) zákazom uplatnenia inštitútu splnomocnenia v pracovnoprávných vzťahoch de facto popreli toto právo zamestnávateľa bez toho, aby skúmali, či vôbec boli splnené ďalšie zákonné podmienky.

31. Napokon ústavný súd uvádza, že mu je známa aj judikatúra najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 4/2012 zo 16. augusta 2012, avšak ani odôvodnenie tohto rozhodnutia nie je z pohľadu ústavného súdu spôsobilé spochybniť uvedené právne relevantné úvahy.

32. Ústavný súd na základe uvedeného uzatvára, že krajský súd z dôvodu prísne formálnej (formalistickej) interpretácie právneho predpisu, ktorá vybočuje z ústavných medzí a opomína skutočný účel relevantnej právnej normy, zasiahol do označených základných práv sťažovateľky (bod 1 výroku nálezu).

33. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak to je možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

34. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie. Vzhľadom na to, že napadnutými rozsudkami najvyššieho súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd zrušil rozsudky krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). Krajskému súdu sa tak otvára možnosť opätovného posúdenia argumentácie všetkých účastníkov konania pod prizmou dôvodov tohto nálezu a ochrany ústavou zaručených základných práv [§ 56 ods. 2 a 3 písm. b) a ods. 6 zákona o ústavnom súde].

35. Čo sa týka sťažovateľkou napadnutých dovolacích uznesení najvyššieho súdu, ústavný súd z dôvodu dodržania právneho súladu v konaní vynesených rozhodnutí po sebe, uznesenia najvyššieho súdu zrušil, aby toto právoplatné rozhodnutie nebolo v logickom konflikte s neprávoplatne skončeným konaním pred krajským súdom, ktorému sa predmetné veci vracajú na ďalšie konanie.

36. Napokon ústavný súd rozhodol o náhrade trov konania úspešnej sťažovateľky (bod 3 výroku nálezu). S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia v sume 624,68 € (za každú sťažnosť po 2 úkony právnej pomoci v roku 2017, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti v sume 147,33 €, a 2 x paušálna náhrada hotových výdavkov v sume 8,84 €). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky.

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.